

SAMBAND

No. 36 April 1911

"Samband", — fortsættelse af kvartalskriftet Valdris Helsing — udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelagberægelsen og vil søge at fremme bygdelagenes formaal og arbejde for deres fremgang og trivsel. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af Samband Publishing Association, Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen,
Stillwater, Minn.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

AUGSBURG Publishing House

PUBLISHERS & IMPORTERS
PRINTERS & BINDERS

425-429 S. 4th Street
Minneapolis, Minn.

HOGAN BROTHERS

Minnesota Farm Lands

542 Lumber Exchange

MINNEAPOLIS, - - - - MINN.

PIANOER og ORGLER

Ikke for at vise frem noget billede, men for at faa tilladelse til at henlede Deres opmærksomhed paa vort store lager af instrumenter, da det vil interessere enhver musikelskende.

Skriv efter vor katalog og nævn hvad som ønskes, piano, pibeorgel, kapelorgel eller husorgel. Nævn "Samband".

Northwestern Music House,

CARL RAUGLAND

520 - 2nd Ave. S., Minneapolis, Minn.

ADRESSELAPPEN

paa omslaget viser hvorvidt kontingent er opbetalt eller om man staar tilrest. "Sep 11" betyr: "opbetalt til September 1911". Men "Sep 10" er det samme som: "opbetalt bare til September 1910". I sidste tilfælde burde da-leren snart komme tilsyne. Er gjælden end ældre saa, hvis du kan, betal nu, straks, med det samme.

Samband

(continuation of Valdris Helsing)

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the **bygdelag** movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **Samband Publishing Association.**

Manager and editor:

A. A. Veblen,

Stillwater, Minn.

INDHOLD AF NO. 36, APRIL, 1911:

	—Side
Gydas Bauta. Billede.	161
Gyda. Knud A. Helle	162
Sagnet om Gyda	163
Bygdelagene og Samlingstanken, A. A. Veblen.....	164
Af et Brev fra Pastor R. Anderson.....	175
Emigranter. O. Jorgens	176
Nogle almindelige bemærkninger om kunst og literatur.	
(Fortsættelse). Juul Dieserud.	187
Mr. og Mrs. Iver Klevens Guldbryllup. O. J.....	191
Ulvestads bog.	191
The Pawned Peasant Boy. Holberg.....	192
Fra en abonnent. S. O. Benson	192

Liste over bygdslagene,

med først hvert lags formand, dernæst dets sekretær:

Valdris Samband, N. A. Veblen, Stillwater, Minn.; A. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.

Telteleget, N. A. Trovaten, Fargo, N. Dak.; E. W. Salverson, Fargo, N. Dak.

Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sherping, Fergus Falls, Minn.; G. E. Misafer, Wacott, N. Dak.

Numedølslaget, G. H. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; D. O. Enes-tvedt, Belview, Minn.

Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thortveit, St. James, Minn.; Ivar Olstad, 1302 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.

Trønderlaget, O. M. Oleson, Fort Dodge, Iowa; Prof. L. E. Wollan, Fergus Falls, Minn.

Nordlandslaget, E. D. Morck, 111—13 s. Sixth St., Minneapolis, Minn.; Rev. N. A. Johansen, Spicer, Minn.

Sognalaget, Rev. O. Refsdal, Chetek, Wis.; D. Williamson, Watonoma, Minn.

Selbulaget, N. O. Serum, Halstad, Minn.; D. G. Uglem, Princeton, Minn.

Vosfelaget, S. A. Nelson, Lanesboro, Minn.; L. L. Torgerson, Riefster, Minn.

Sætedalslaget, Bj. Bjørnaraa, Starbuck, Minn.; G. Grundesen, East Grand Forks, Minn.

Nordfjordlaget, Rev. N. J. Meland, Lodi, Wis.; Rev. N. Anderson, La Crosse, Wis.

Landingslaget, G. A. M. Steen, Northfield, Wis.; E. G. Beck, Lake Preston, S. Dak.

Totningslaget, John Gordon, Minneapolis, Minn.; M. P. Thune, 1026—23d Ave. N. E., Minneapolis, Minn.

Vsterdalslaget, N. E. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Gai-berg, Kathryn, N. Dak.

Søndmørslaget, Dr. G. Fjelde, Abercrombie, N. Dak.; Rev. L. Nørstad, Dwight, N. Dak.

Stavangerlaget, konst. komite: Rev. G. Roalkvam, Whalen, Minn.; Prof. E. R. Johnson, St. Anthony Park, Minn., og andre.

Mjøsenlaget, O. M. Onsum, Highwood, Ill., organisator.

Hadelandslaget, L. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson, Hudson, Wis.

Solunglaget, Ar. Bredesen, Kensett, Iowa; Ole Gunderson, Northwood, Iowa.

Stavanger og Søndre Bergenshus Amters Lag, Rev. E. J. East-wood, Jewell, Iowa; B. L. Ballefen, Jewell, Iowa.

INDBYDELSE

TIL AT ABONNERE PAA

== Samband ==

Det udkommer hver maaned.

Det er et literært familieblad for det hele norske folk i Amerika, og vil levere den bedste folkelige læsning, ved norsk-amerikanske forfattere, som det er muligt at faa — helst saadant stof som angaar de gjøremaal og interesser som det almindelige publikum forstaar og skatter, og skrevet af dem som faktisk og praktisk ved hvad de behandler.

Det er desuden tilegnet bygdslagbevægelsen, og er det eneste skrift, som har sat sig til maal, at tjene denne sag som dens særlige tolk og talsmand.

Spørgsmaalet om et fælles blad for bygdslagene er foreløbig blit drøftet paa lagenes fællesmøde ifjor høst, og senere i aviserne; og det blir vist behandlet ogsaa paa bygdslagsstevnerne som blir afholdt udover sommeren og høsten.

I den hensigt at gjøre bygdslagfolkene kjendt med "Samband", som vil søge at bli erkjendt som saadant fællesblad, sendes prøveeksemplarer til medlemmer af de fleste bygdslag, hvis bestyrelser har været saa forekommende at meddele SAMBANDS udgivere navn fra sine medlemslister.

Prøvehefter sendes ogsaa til mange andre, med det maal at faa det udbredt saa vidt som muligt.

Det koster EN DOLLAR aaret.

Vil De saa bli bedre kjendt med bladet og sætte Dem ind i bygdslagbevægelsens væsen og fremskridt, og støtte foretagendet, saa bedes De sende ind et aars kontingent, med Deres navn og adresse. Udfyld nedenstaaende blanket og klip den ud.

Til udgiverne af "Samband":

For vedlagt en dollar bedes "Samband" sendt et aar til

(Navn)

(Post office) (Stat).....

(Angiv husnummer i by)

Kjøb helst "money order" til forsendelse. Send saa det hele til

A. A. VEBLER,
Stillwater, Minn.

Gyda.

(Paa Sætesdals maal).

Gyda, Baldrisjenta stautt,
 Va ei pryd for lande,
 Tankjen hennis fram seg braut
 Unde mykjen vande.
 Haralds har'e hjarta laut
 Seg for tankjen toigje,
 Ferm va' Harald, stor aa stautt;
 Men 'an laut seg bøgje.

Gyda kasta hanfjen daa:
 Ein ffa Korrik styre!
 Harald tok den hanfjen paa
 Gydas stautte fyre,*)
 Stor va tankjen, de 'an faag,
 Let jo haare vakse,
 Jute Korrik jamla laag;
 Men daa fkyppt 'an faksje.†)

Samlingstankjen æ fje dau,
 Enno ser me eimen;
 Jfraa Baldris kjem 'an au
 Her i Besterheimen;
 Bryte fram aa trenjer paa
 Lagje aa faa jamle,
 So te eit dei vare maa
 Likjom Korrik gamle.

Rnud N. Sælle, McZntosh, Winn.

*) Fyre=frier, beiler. †) Faksje=langt haar, helst he-
 stens manke.

Sagnet om Gyda.

Foregaaende vers er bygget paa sagnet om kongsdatteren Gyda, der siges at ha ægget Harald til at beslutte sig til at samle Norge til et rige. Af denne tradition gjengir vi det væsentlige, fra Gustav Storms oversættelse af „Snorre," paragraferne 3, 4 og 20, Harald Haarfjagres Saga:

„3. Kong Harald sendte sine mænd efter en mø, som hed Gyda, datter af kong Girik af Hordaland; hun var til opfostring hos en rig bonde i Balders; hende vilde han tage til frille; thi hun var en meget smuk og storfindet mø. Da sendemændene kom did, har de frem sit erende for møen. Hun svarede, at hun ikke vilde spille sin mødom saaledes, at hun vilde tage til mand den konge, som ikke havde større rige end nogle fylker; men det tyffes mig underligt, siger hun, at ikke den konge findes, som vil tilegne sig Norge saa, at han har enevælde derover, som kong Gorm har i Danmark eller Girik i Upsaler. Sendemændene svues, at hun svarer meget overmodig, og spørger hende om meningen med dette svar; de siger, at Harald er saa mægtig en konge, at han er fuldgod for hende; men skjønt hun svarer anderledes paa deres erende, end de vilde have, ser de dog nu ingen leilighed for sig til at faa hende bort med sig, uden hun selv vil, og de gjør sig da istand til at fare hjem. Da de var færdige, følger man dem ud. Da talte Gyda til sendemandene og bad dem at føre hendes ord til kong Harald, at hun da alene vil gaa ind paa at blive hans hustru, naar han forud vil gjøre det for hendes skyld, at lægge under sig hele Norge og raade for det rige ligesaa ubundet som Girik for Sveavælde eller kong Gorm af Danmark; thi da først, siger hun, tyffes han mig at kunne kaldes tjod-konge.

4. Sendemændene farer nu tilbage til kong Harald og siger ham disse møens ord; de kalder hende meget djerv og

uvittig og finder det rimeligt, at kongen sender mange mænd efter hende og værter hende. Da svarede kong Harald, at ikke havde denne mødt ilde eller handlet saa, at det var høvder værd, men at hun skulde have stor tak for sine ord; hun har mindet mig om de ting, siger han, som det nu tykkes mig underligt, at jeg ikke før har tænkt paa, og dertil lagde han: „Og det løfte gjør jeg, og derom skyder jeg til vidne Gud, som skabte mig og raader for alt, at aldrig skal man skjære eller kjenne mit haar, før jeg har tilegnet mig hele Norge med skatter og skyld og styre, — eller i andet fald dø.“ For disse ord takkede hertug Guthorm ham meget og sagde at det var et kongeligt verk at fuldføre sit løfte.“

* * *

„20. Kong Harald var nu (efter slaget ved Safsjord) bleven eneældig over hele Norge. Da mindedes han det, som den storfindede mø havde talt til ham; han sendte da mænd til hende, lod hende føre til sig og giftede sig med hende. Disse var deres børn: Malov var ældst, saa kom Høref, saa Sigtryg Frode og Torgils.“

Bygdelagene og samlingstanke.

I diskussionen om samling af norske interesser i form af sammenlutning af bygdelagene turde det bli tjenlig at ta et fløgtigt overblik af bygdelagbevægelsens udvikling samt at mindes noget af det som er gjort for og skrevet om samvirke mellem lagene.

Skillet bygdefolk først kan siges at have mødt i stevne, til jelskabelig sammenkomst, er vist ganske vanskelig at sige med bestemtbed. Længe siden skal der ha været en klub eller et selskab af Bøsser i Chicago, som ganske var en literær social forening, men er længe siden ophørt at eksistere. Det er blevet

medskriveren heraf fortalt af en Etnebu, at folk fra Etne prestegjæld holdt et stevne i Zowa omtrent 11, kanske 12 aar siden, men det blev ikke mer end det ene stevne. Der har vist været flere saadanne leilighedsvis stevner eller sammkomster her og der, som dog ikke førte til noget resultat eller kan siges at have sat nogen bevægelse igang, før Valdrijerne i Juni 1899 holdt sit første stevne i Minneapolis. Thomas Lajord var vist den som først ivrede for et møde af sine sambygdinger, og ved hans og andre Valdrijsers bestræbelser kom en friluftsfest istand i Minnehaha Park søndag 25de Juni 1899. Mødet bestod især af folk fra St. Paul og Minneapolis, med nogle udenbysboende. Indbydelse var udstedt gennem bladet „Nordvesten“ og andre blade. Festtalen blev holdt af pastor Selge Høverstad. Der henvises til Valdrijs Høstings første aargang, og senere, baade for Høverstads tale og for fyldigere beretning om stevnernes udvikling og historie. I August 1900 blev det andet stevne af Valdrijs holdt paa samme sted, paa indbydelse fra Valdrijs i twillingbyerne, kundgjort i bladene og gennem brev, og fremmødet var godt og talrigt. Det tredje stevne mødte i Como Park, St. Paul i September 1901. Det var blevet vel avteret, og var bivaanet af en stor skare folk, deriblandt et stort tal af folk langveis fra. Talerne tog ordet for opprettelsen af en forening, og stemningen var saa afgjørende derfor at det besluttedes enstemmigt at danne et lag. En komite blev valgt til at affatte love og forestaa arbeidet indtil det næste af dem selv sammenkaldte stevne. Komiteen holdt senere møde, valgte embedsmand, antog en „grundlov“, og gif iver med at indtegne medlemmer og at udføre det nødvendige arbejde, indtil stevnet om høsten 1902 valgte bestyrelse under den af komiteen antagne grundlov. Det saaledes opprettede Valdrijs Samband blev det første af bygdelagene, og dets tidlige historie behandles her saavidt omstændelig fordi dette

er bygdelagbevægelsens begyndelse, som maa regnes fra Valdriisstevnernes opbygning.

I førstningen gav man vistnok ikke i almindelighed saa svært stor agt paa disse stævner. Det var ikke frit for at de af nogle udenforstaaende, ja endog af Valdriiser, behandledes med skjæmt, for ikke at sige mild haan; og da man saa for alvor organiserede Sambandet fandtes der nok dem, som udtalte sin misbilligelse overfor den handling. Skulde det lede til at folk fra de forskjellige grænder i Norge samlede sig i lignende foreninger, saa maatte det blive til en oprivende, sønderflængende bevægelse, mente man. Det vilde gjøre os mer „opspillettet“ end vi allerede før var, sagdes det. Men Valdriiserne fandt nu for sin del at det netop drog dem sammen, gjorde dem bedre kjendt med hinanden, styrkede gjensidig agtelse, vakte dette spredte bygdefolk til en klarere paaskjønnelse af det gode og store i deres hjembygd og hjemlandet. De fik bedre begreb om hvorfor det var værd at være nordmænd. At dette, med meget andet, som Valdriiserne samarbejde syntes at bringe dem selv, tiltrak sig snart andre landsmænds opmærksomhed, og det begyndte at bli til en udmerkelse at være Valdriis. Stævnerne blev enestaaende store, norske folkefester, blevaaet af tusinder, og flertallet af disse var folk fra alle andre landsdele i Norge.

Opsamling af historisk stof, særlig personal og familie oplevelser, begyndte samtidig med Sambandets organisation. For at paaskynde arbeidet hermed, saavel som for at fremme foreningens andre gjøremaal, paabegyndtes høsten 1903 udgivelsen af kvartalskriftet Valdriis Helsing.

Sagttagelsen af Valdriiserne held med sine stævner og sit Samband, havde tilfølgende at andre bygdefolk tog til at spørge sig selv, om de ikke kunde gjøre i det mindste saa vel som Valdriiserne. Der blev megen skrivning i aviserne om at oprette

lignende lag og holde stævner for folk fra andre bygder. Trønderne var de som agiterede ivrigst, og fra 1903 har jeg mer end et snes udklip fra „Skandinaven“, og fra 1904 endel til, af indsendelser fra Trønderne, alle stærk inde for et Trønderstevne. Men dengang blev det intet af. Allerede i 1902—3 behandlede tanken om et Haringstevne af nogle indjendere til aviserne, og et saadant blev tilløst til et sted nær St. Ansgar, Zowa, men hvor meget held man havde med det kom ikke for en dag, og Haringerne har ikke hidtil opnaaet at saa organiseret et lag eller at holde flere stævner. Det var ganske endeligere end Trønderne at Gudbrandsdølserne først offentlig diskuterede spørgsmaalet om et stevne og lag, i 1903, men de kom sig ikke dengang saa langt som til handling. Fra Juni 1902 er det første opraab fra en Halling til sine sambygdinge om at komme sammen til stevne, men skjønt der kom flere gunstige svar blev der intet møde. Fra andre bygdefolk kom ogsaa stykker saa langt tilbage som 1903—4, men i alle disse forslag synes det at der ikke var nogen med mod og tiltak nok til at bove det djarve skridt, at saa sammen nogen af sine folk og saa dem organiseret.

Valdriis Samband vedblev da at staa som det enslige udslag af nordmænds frænde- og grændetrang til samkvem og samling paa grund af de fælles minder og blodkjendslen, eller den fælles „arv.“ Det var en ganske anden sag da, end nu, at holde interesjen gaaende og at øge den, da man maatte saa at sige vingle sig frem uden erfaring, og uden den spore og opmuntring som kunde ha været at saa fra en flok virksomme søsterlag, saasom det nu er blevet. Snidertid blev det norske Selskab oprettet, og da det snart fandtes at gaa særdeles traatt med at saa for det nogen nævneværdig tilslutning til dets program, synes først nogle af dets forjæmpere at ha jet paa bygdelagideen som hindrende for det. I 1905 stod

der i „Kvartalskrift“ en redaktionsartikel om „Os sjøl og det store jaet“ i hvilken ikke blot Valdris Samband, som var i fuld virksomhed længe før Selskabet kom til, fik et spark, men Trønderne gaves ogsaa et for sit mislykkede forsøg i 1903—4, idet der var skrevet: „Saa blev selskabet stiftet; men „os sjøl“ var ude og spøgte. Valdrijerne havde allerede et selskab for sig „sjøl“ og trønderne satte himmelen og „Skandinaven“ i bevægelse for at faa et selskab for sig „sjøl.““ Senere synes Selskabets bestyrelse at ha faat andre og bedre tanker om bygdelagrørelsen, og der blev gjort forsøg paa at faa bygdelag dannet som et slags afdelinger af Selskabet, med sine egne „sylkes konger“ og love. Telelaget blev stiftet den 16de Januar 1907 med denne slags forbindelse med Selskabet. Selskabets formand var da Pastor Bondahl og han blev tilige Telelagets formand, og han var en særdeles dygtig og forsøgslyst hævding. Men, trods denne heldige forbindelse, gik det ikke paa den maade, og Telelaget besluttede tidlig at stryge alle de bestemmelser i dets love, som angik dets forhold til det norske Selskab. Selskabets virksomme sekretær forsøgte at faa flere lignende lag dannet omtrent samme tid som Telelaget blev organiseret, men hvorvidt det lykkedes vides ikke med bestemt. I alle fald maatte planen gives op, da den viste sig upraktisk. Saaledes berettes det at et Trønderlag blev stiftet nær Abercrombie, N. D., den 10de Juni 1907 saaledes at dets medlemmer skulde paa samme tid være medlemmer ogsaa af det norske Selskab. Men det huede nok ikke Trønderne, thi dette lag fik ikke saamegen tilslutning at det kom videre med det. Thi da det nuværende Trønderlag oprettedes i Fergus Falls i 1908 vidste man siensynligen intet om noget allerede eksisterende Trønderlag. Det kan maasse ha sin interesse, at det ogsaa blev gjort begribeligt at Valdris Samband kunde faat komme ind som afdeling af det norske

Selskab den tid. Det norske Selskabs, eller dets ledeses, velmente forsøg paa at tage sig af bygdelagbevægelsen til dens hjælp og fremme og vejledning, vistnok paa samme tid med henblik paa selskabets egen fordel ogsaa, viste sig forseilet.

Svormeget Selskabets bestræbelser hjalp til at faa fart i bygdelagbevægelsen er vanskelig at dømme om; men det var da i aaret 1907 at Telelaget, som forklaret, blev oprettet, og Hallinglaget straks derefter, i Mars samme aar, altsaa det ottende aar efter Valdrisstevnernes begyndelse, men det sjette aar efter Valdrijerne dannede sit Samband. I 1908 begyndte 5 nye lag sin tilværelse, nemlig, Numedølslaget, Gudbrandsdalslaget, Trønderlaget, Nordlandslaget, og Sognalaget. I 1909 kom der 4 nye til; og siden har hvert aar set flere nye lag, og inden 1911 gaar ud kan vi vente at ha mindst 25 organiserede bygdelag.

I forstningen gjorde man sig mangen spøg paa Valdriernes bekoftning, for deres stævner, og blandt Valdrijerne selv blev ikke bevægelsen enstemmig godkjendt. Vi risikerede at gjøre os latterlige som bygdelfolk ved dette forsøg paa at være karer fremfor andre (gjævere?) folk. Blandt vore sambygdinger saavel som udenfor var der dem som mente at det var hovedsagelig anlagt paa systematisk frygt og selbros. Det var den tid. Nu ved man bedre. Dog er der i dette aar 1911 en og anden uvidende gjenganger, som maa rende ind i en eller anden avis med vrøvl om „klippevæsen“ og andet i forbindelse med bygdelagene. Men bevægelsen trænger nu ingen forsvarer, thi den har vist sig berettiget og levedygtig.

Denne overjagt af bygdelagideens udvikling er bleven noget lang, skjønt detaljer og en mængde interessante enkeltheder er forbigaaet. Det syntes nødvendig at ta med saameget, for at en nogenlunde korrekt forstaaelse, hvilende paa udviklingens gang, kunde bli mulig. Det synes at fremgaa, at be-

vægelsen er et udtryk for en trang blandt os til at samles paa grund af slægtkab, ættenhed, og en mer eller mindre klar bevidsthed om storheden af vore minder og vor byrd. Grundet i selve hjertedybet hos et alvorlig anlagt folk som vort, kan det ikke slaa fejl at denne bevægelse vil vise sig høist gavnlig, bare vi ved at la den udvikle sig fri og enkel som den begyndte. Den største fare for bevægelsens velsærd ligger vel helst i gode folks mening at den maa tages ibrug, gøres „praktisk“; og den er udjat for at gøres til „børbejt“ for alleslags store øiemed. Man er udjat for at enhver begejstret forkjæmper far en god sag, vil lægge den paa læsjet, indtil det blir aldeles for tungt. Det er ikke hermed ment at lagene ikke bør sætte sig værdige maal at arbejde henimod, men at man bør vogte sig for at ta paa sit program sager som hører under andre virkefelt, og da isærdeleshed saadanne som der kan være ærlig meningsforskjel om. At bringe sambygninger sammen i hyggelige stebner, at samle, ordne og forvare og offentliggjøre historisk og biografisk stof, er alt et par store program-sager, som alle lag har begyndt med. Naar saa et lag finder at det har kræfter til, og er vel befæstet nok for, at ta op andre gjøremaal, saa er der saamange opgaver at vælge blandt, som alle kan enes om, at det burde gaa an at undgaa ting som der kan bli splid og strid om.

Lar vi nu for os tanken om samvirke mellem lagene saa er det vel end tydeligere sandt, at den samme enkle grundsetning gjælder om undgaaelsen af virkefelt eller gjøremaal om hvilken baade de individuelle lag og lagenes medlemmer kan ha alvorlig meningsforskjel eller indta modsatte stillinger. I religiøse og politiske interesser strider vi nødvendigvis i partier og grupper. Om praktiske, industrielle sager kan vi ikke stort bedre enes, vi er ikke alle „maasmand“, ojb. Bygdelagene er opstaaet paa en aldeles anden basis. De er erfultater af sam-

mendragning mellem folk som trods det at de tilhører stridende flokke i sine andre interesser, har fundet noget om hvilket de ikke vil, ikke kan, stride. Dette princip synes saa fundamentalt, at vijt ingen vil glemme det i sin begejstring for sin egen eller nogen andens plan eller forslag til samvirke.

Naar der først fremkom nogen udtalelse om samvirke blandt bygdelagene er ikke vijt; men der foreligger nogen udtalelser derom, som det kan være behjvende at nævne.

Martin Ulvestad i sin bog, Nordmændene i Amerika, udgivet 1907, siger, p. 505: „Men min allervigtigste begrund for denne sammenstilling (af lister over sambygninger) var den at vi skal kunne danne lag af sambygninger.“ Han mener ogsaa at „af saadanne bygdelag. . . . man kunde danne et fælles-lag — et norsk selskab i Amerika.“

Det var vijt omtrent samtidig hermed at det ovenfor omtalte forsøg jattes iværk af nogle inden det norske Selskab, at saa bygdelag grupperet som fylker under selskabet.

I „Synra“, 5. bind, 1. hefte, 1909, skriver Kristian Prestgard om fylkes-lagene, og efter at tilstaa at han fra først af stod tvilende overfor bygdelagbevægelsen, og at han „synes, at denne bygdelagbevægelse, saa langt fra at være et samlingens tegn, tværtimod var splittelsen sat i system“, siger han „Det kan godt være, at det netop er her vi finder det rette grundlag for en samling der duger noget.“ Saa kommer han med forslag om at saa istand en slags forbindelse mellem lagene. „Svert enkelt bygde- eller fylkeslag kaarer to eller flere tillidsmænd, der sammen med lige mange fra de øvrige lag skal udgjøre — lad mig foreløbig kalde det et norsk lands-ting. Dette landsting skal ikke være et overstyre over fylkeslagene. Det skal drøfte og fremlægge forslag om projekter og opgaver, hvori alle lag kan og bør samvirke.“

Sommeren 1909 kom tanken om samarbejde blandt la-

gene ofte paa tale. En del — de fleste — bygdelagsmænd som udtrykte sig, var imod alt som kunde je ud som nogen sammenslutning hvorved noget lag skulde opgi nogen del af sin uafhængighed; men alle der blev spurgt derom udtalte sig for en informel sammenkomst af folk som var interesserede i bygdelagsbevægelsen. Fra styret for Waldris Samband, som er det ældste af lagene, udsendtes da indbydelse til alle daværende bygdelags bestyrelser til at lade sig repræsentere ved en eller flere af sine embedsmænd ved et saadant samtale møde i Minneapolis, for at dra fordel fra hverandres erfaringer, og metoder i arbeidet for sine respektive lag. Mødet traadte sammen den 17de November, og et flertal af lagene var repræsenteret. Her fremsatte Prof. Nistad af Trønderlaget følgende resolution, som blev antaget: „Embedsmænd for Hylkeslag forsamlet i møde i Minneapolis den 17de November 1909, udtaler som sin mening at der bør opmuntres til samarbejde mellem de forskjellige Hylkeslag.“ Protokollen fra mødet er trykt i Novemberheftet af **Samband**, og vil vise at mødet blev enig om flere vigtige ting, deriblandt fællesschema for den historiske indsamling og en henstilling til lagene om at faa i stand en fælles, stor folkefest for alle nordmænd i Amerika den 17de Mai 1914. Alle beslutninger antagne af mødet var enstemmige anbefalinger til lagene, men man var yderst forsigtig for ikke at la det faa sken af noget myndighedsverk overfor lagene.

Saa i Nov. 1910 kom et lignende møde sammen i henhold til bestemmelse af 1909 mødet og dets protokol stod ihøst at læse i omtrent alle nordamerikanske blade, og dens indhold erindres vist nu ganske greit. Det vigtigste som blev bestemt af dette møde var en henstilling, med forslag om arbejdsplan, til lagene om den paatænkte fælles fest i 1914. Det blev ogsaa henstillet til lagene at udnævne en komite til at drøfte

forslag om et fælles organ for lagene. Mødet fattede bestemmelse om sammenslutningen af et møde igjen inden udgangen af 1911. De jager som især ventes at bli forhandlet paa dette kommende møde er naturligvis de om 17de Maifesten og om fælles arkiv for bygdelagene samt om fællesblad, thi henstillinger til lagene blev antagne med hensyn til disse tre jager.

Denne fremstilling af hvad der hidtil er gjort for samvirke mellem bygdelagene, skjønt ufuldstændig, viser dog at meget er allerede udrettet. Begyndelsen er altid noget vanskelig; men man er kommen vel igjennem begyndelsen her. Det er klogest, synes det mig, at la denne vigtige sag faa udvikle sig uden formegen indgriben; og det burde overlades de interesserede bygdelagsfolk selv at søge at finde den bedste løsning af opgaven. Der er flere maader at ta dette paa. Disse kan udtrykkes gradvis, som samarbejde eller samvirke, sammenslutning, sammensmeltning. Kjenner jeg noget til bygdelagsbevægelsen, saa blir der ingen sammensmeltning. Samarbejde har vi allerede gjort en begyndelse med. Ingen drifter sig vel til at spaa at lagene vil gi sig ind under nogen slags myndig overhøighed, enten „representativ“ eller selvvalgt. Er der nogen, der ikke kjenner mer til bevægelsen end det, saa er han klogest i at beholde tanken i sit eget sind indtil samarbejds udvikling har naaet frem til et meget mere fuldkommet stadium end nu er tilfældet.

Af de „færdiggjorte“ planer for hvad man skal gjøre med bygdelagsbevægelsen er Dr. Prestgards den, som synes, at ha mest at anbefale. Det vil sige den har mindst at fæste sig ved, og det er dens fordel. Uvørlig talt, er det det enkleste, som er bedst — det med de færreste mulige tvistepunkter.

Det er tre maanedes siden Professor Nistad kom med sit „Forslag“ til sammenslutning af bygdelagene, som har fremkaldt en hel del meningsudveksling, forhaabentlig til stort

gavn for sagen. 17 af de 21 bygdelag var repræsenteret paa 1910 mødet, i November, og det var i flere stykker skade at Prof. Ristad ikke var der tilstede. Først tabte mødet den fordel, som de visse vilde draget af hans indlæg i forhandlingerne. Dernæst vilde han ha undgaaet den uforjagtighed, tilsyneladende at ignorere saamange gode bygdelagsmænds bestræbelser netop for samme sag, ved stiltiende at forbigaa deres sammenkomst og forhandlinger og deres bestemmelse om nyt møde inden udgangen af dette aar, ved at foreslaa et lignende men særskilt møde i udstillingsugen. Jeg ved, at han siden har erklæret sig for Pastor Thorkveens tanke, at sagen kan behandles paa det efter tidligere bestemmelse berammede møde, senere paa aaret. Jeg nævner disse saa smaatning, ikke for at opponere mod Ristad, men for at ta anledning til at udtale mit ønske, at ingen vil sætte sig ved saadanne smaatning. Sovebdsagen er at vi mødes i fælles bestræbelser for at fremme en god sag, og at vi ikke lar os forlede til at „ta standpunkt“ og saa stride for vore personlige synsmaader. Men det som især, efter min mening, var et tab ved at Prof. Ristad ikke bivaanede 1910 mødet er det at hans forslag ikke fik den nøiere tillem্পning til sagens hidtidige udvikling, som han ganske vist vilde ha givet det i betragtning af den belysning sagen fik under dette herlige møde. Det er altid godt, at der blir diskussion, men havde forslaget været mer i retning af samarbeide istedetfor sammenslutning, vilde en del opposition kunne været undgaaet, og diskussionen kunne ha dreiet sig mer om detaljer end principer. Mange bygdelagsfolk er bestemt imod al **sammenslutning**. Men imod samarbeide, gjensidig hjælpomhed, kan ingen reise nogen rigtig gyldig indsigelse. Mange lag er endnu saa unge og selv saa ubestæfede, at de af den grund helst holder sig fra fællessager, men jo enklere tingen kan fremstilles for dem, jo før faar man dem med. Alene

forslaget om bestemt **forholdstal** i repræsentationen er en vanskelig. Flertallet af lagene er smaa og vil vedbli at være smaa. De er **bygde-lag** i modsætning til nogle store **amts-** eller **stifts-lag**; og bygdeffinjgen, som vi har og vel aldrig kan fue, vil staa iveien for repræsentation paa grund af nævnte forhold.

Om jeg, personlig har noget program, har intet med sagen at gjøre. Men jeg er saa fri at tilstaa, at jeg dog har et, og det er, det størst mulige gavn for hele bevægelsen — først de forskjellige lags befæstning og trivsel, som jeg tror vil beforders ved fælles arbeide lagene imellem, dernæst hele bevægelsens fremme — og atter tror jeg i denne forbindelse ogsaa paa dyrkelsen af gjensidighedsprincippet. Lad os ikke drive altfor haardt paa. Vi er allerede meget fremskredne i retning af samarbeide og gjensidig hjælpomhed, og vi bør „konservere“ det som er gjort, saa gaar det lettest fremover. Forresten ved jeg svært lidet om denne ting. Det er meget sandsynligt at de som har havt bedre vilkaar for at studere bygdelagsbevægelsen er flogere paa hvad vi skal gjøre med den. Jeg har været altfor ansam i arbeidet til at studere den.

M. N. Bekken.

Af et brev fra past. N. Anderson i La Crosse.

Bladet er fortræffeligt og burde saa en stor udbredelse blandt medlemmerne af bygdelagene. Der kan neppe være tvil om, at det har stor betydning at saa dannet bygdelag og det ikke bare af den grund at sambygdinger kan saa træffe sammen og opfriske gamle minder, men af flere og mere betydningsfulde grunde. De første indvandreres rækker begynder allerede at tyndes betydelig. Det kjendskab de jidder inde med om forholdene og faar paa det sted de kom fra er en skat, som

burde bevares til og for alle slægter, som af norsk byrd skal bygge og bo i dette land. Det er noget af „arven,“ som de fik i buggegave og, som det er af noksaa stor betydning at have et nogenlunde rigtigt kjendskab til. Saa har vi det kjære norske sprog, som det burde ligge paa os ældre, at vække agtelse og kjærlighed til blandt den opvoksende slægt. Dette er et ganske alvorligt stykke arbejde, i hvilket de der har gjort de største anstrengelser derfor har høstet erfaringer, der ikke bare er glædelige. Thi ikke alle af de ældre — som intet andet sprog kan end norsk — sætter den tilbørlige pris paa sit sprog; somme synes det er grønt, at sige om sine børn: De kan ikke norsk.

Men samlingen i bygdelag maa udmunde i fællesamling og fællesarbejde af alle lagene for alt det store og gode, som det norske folk og den norske folkarakter er bærer af, som sprog, literatur, kunst osv. Med kjærlig hilsen til Dem og ønske om fremgang og held for „Samband“ er jeg

Deres ærbødig, N. N.

Emigranter.

Af D. Nørgens.

Til „Samband“s læsere.

Nærværende rejseberetning om nogle Baldriger, er en afskrift af en fortælling jeg skrev mange aar tilbage (endnu i manuskript) og maa forståes som en karakteristisk skildring mere end en personlig oplevelse. Men her vil jeg give den forklaring at dette er ingen roman, men grundet paa virkelige tildragelser.

Thorstein Meina er navnet paa min bog og i dette kapitel saavel som igjennem den hele fortælling er Thorstein den ledende person.

D. N.

* * *

I Buffalo, N. Y. købte vi billetter til byen Milwaukee,

Wis. paa dampbaad paa Erie Søen. Denne rejse fra Buffalo til Milwaukee var lang, kostbar og ubehagelig, vi laa paa det bare dæk og jagedes som sæ hid og did af officerer og skibsarbejdere. Paa skibe og baade hid havde vi maattet adlyde hvide herrer, men nu maatte vi adlyde og vige ogsaa for negerjauere, kokke og oppassere. I nogle minutter jagedes vi tilside for ikke at være i veien for arbejderne og snart skulde vi dnyges tilfammen paa den ene eller den anden side af baaden for at hjælpe til at holde den paa ret kjøl. Da vi kom ud paa Erie Søen et stykke kunde vi se i toppene paa skorstenspiberne paa det sunkne skib som aaret forud blev sejlet tjænk, hvorpaa der druknede mange bekjendte og slægtninger fra Baldris. Jeg vil ikke nævne navnene paa de mange kjære som omkom i denne ulykke. Det hjælper blot til at fremkalde sorgen paa nyt.

Under mange ubehageligheder, saasom ydmygelser, fornærmelser, kulde om natten og hede om dagen, samt jult og sorg, kom vi endelig til kystbyen Milwaukee, Wisconsin. Denne by havde under hele reisen staaet for os som vor reises endepunkt, og for mange af følget blev det ogsaa saa i virkelighed, da især ugifte og arbejdsfolk forblev i byen eller i nærheden. Endel fik arbejde ved sine haendverk, andre som almindelige arbejdere, og endel forhyrede sig som hjemmænd.

Thorstein havde for stor og arbejdsudnygtig familie til at tænke paa at kunne opholde sig i byen og ordnede sig tilfammen med mange andre at drage vestover indi Mendota county til de store norske settlementer op igjennem Mineral Valley. Han agtede at træffe igjen sin ungdoms ven Ole Dal som havde boet der oppe siden 1840 og der boede ogsaa en anden ven, Ole Nøland.

Nøland var en streng Thraneargator, og da den norske regering begyndte at fængsle Thranes ledende tilhængere var

Nøland istand til at undkomme og naaede frem til Wisconsin.

Nølands og Dals settlement var omtrent 90 engelske mil fra Milwaukee og der var ingen anden befordring at komme did paa end at leie heste- eller orestyds. Thorstein, sammen med dem som vilde rejse til Red Oak Bluff—jaa kaldtes Dals og Nølands nærmeste post office, leiede en farmer med to spand oger og to vogne. Paa disse vogne læsledes kister og kasser, sække, pøjer og pøkker.

Folket, store og smaa, som kunde gaa, skulde vandre tilfods de nævnte 90 mil. Der var ialt omtrent 50 personer i følget, og den som ikke har seet en smudsig, modløs og af rejse udmattet emigrantflokk i et fremmed land, kan ikke rigtigt forestille sig hvordan Thorstein og hans følge saa ud. I Milwaukee havde de standjet i 3 døgn og under disse dage og nætter havde de maattet holde til under aaben himmel i udkanten af byen — kun nogle bordstabler var deres eneste ly.

Det brogede optog fattede sig i bevægelse vestover og det gik ikke fort fremover, da veiene var vaade og veiret lummervarmt. Ogerne blev straks varme og begyndte at puste haardt og snart hang deres tunger langt ude af munden. Paa grund af hede blev ogerne ustyrlige. De vilde bræde sig af veien, hvor de saa vand.

Det ene par førtes af farmerens søn, en dreng paa 12—13 aar, og da disse ved siden af veien saa en bælt brøde de sig af veien ned igjennem en ganske dyb dal og hovedfuls ned i bæltken. Vogn og læs og alt, undtagen drengen som førte, faldt i bæltken og i vandet. I ulykken var der en lille idet de børn som maatte føres var alle paa den gamle farmers læs, om ikke da havde de alle blevet dræbt. Saa hurtigt som vi formaadede fik vi ogerne ud af vandet, og de stakels sager som laa spredte ifraas plukkede vi sammen og bar dem op paa veien. Siden traf vi vognen op og ud af vandet. Styrstangen var brudt

og medens vi samlede og bandt tilhammen vore knuste kasser og kister var den gamle inde i skoven og hug et ung egetræ som han med reb og lænker fæstede til den brudte stang, og om et par timers stands var vi atter i bevægelse.

Vi naaede 15 engelske mil ud fra Milwaukee den dag, og da natten saa ud til at blive meget mørk standsede vi i en liden skog og i udkanten af skogen var der rigeligt af græs, og der slap farmeren sine oger. Vi slæbte gamle træstammer tilhammen og gjorde en stor stokfild hvorom vi forsøgte at holde os varme under den lange, fugtige nat. I Milwaukee havde vi forsynet os med kaffe og endel ogsaa med brændevin (whisky). Denne var meget billig, omtrent 4 pletter kostede bare 25 cents og der var mange i følget som syntes godt om whisky, og da de fik den kolde nat at skylde paa, drak de sig fulde.

Vor tjener var en tyffer som likte whisky — det var meningen at fader og søn skulde skiftevis have tilsyn om natten med ogerne, men da den gamle blev fuld, glemte han dem og den unge, trætte dreng faldt straks i dyb søvn. De mænd som var ædrue forsøgte, den hele nat, at holde ilden ilive, og de drukne dansede og brødes til de omjider faldt i søvn uden at rede sin jeng.

Da det blev lyst igjen begyndte de som ikke havde hovedpine at tænke paa reisen videre, og saa da omkring efter ogerne. Den gamle tyffer laa og sov saa haardt at man maatte ryste og rive ham forat saa ham vaagen. Den unge søn havde frøbet op i den ene vogn og der sov han, men nu begyndte en øsende regn, og dette drev alle paa benene. Jeg spurgte tyfferen, sa Thorstein, om han viste hvor vi kunde finde hans oger, han gned sine øjne alvorligt og da han tilfulde fattede tilstanden htrede han at ventelig laa ogerne og hvilede sig etsteds. Hvis ikke, var de maasse dragne bort i retning

imod hans farm, og denne laa henimod 20 mil fra denne leirplads.

Efter mange forsøg kom endelig tyfferen paa benene, men klagede saart over kopsveh. Han spurgte da efter sønnen og fik til svar at han laa og sov. Da blev han rasende vred og vaskede hen til vognen, greb den arme dreng i haaret, rev ham ud af vognen under skjælden og haarde haandslag.

Det regnede som om hele himlen var aaben, ja saa at sliq nedbør havde vi aldrig før set og lynet skjød og flammede i alle retninger saa det saa ud som hele verden var i ildflammer. Tyfferen og sønnen tog sine støber i haanden og de fleste af os mandfolk spredte os omkring den vilde egn at lede efter øerne. Ingen fandt dem og straks sluttede tyfferen, at de var dragne tilbage hjemover. Fader og søn tog saa veien, vi kom, tilbage imod Milwaukee.

Genimod flokken ti standjede regnet, vi var alle gjennembløde ligejaa var alt vort tøj — vi havde ikke en tør traad at tage paa. Vi lavede vor frokost saa godt vi kunde, og ventede længselsfuldt at se vor vognmand komme tilbage med øerne.

Ikke saa. Vi ventede og ventede og tilslut gif jeg ud fra leiren og et godt stykke bagom den nærliggende skog og i ly af skogen og en bakke fandt jeg øerne flittigt græssende i det vaade græs. Jeg forsøgte at jage dem imod leiren men det var mig umuligt da jeg ikke kunde komandere dem. Jeg skyndte mig til mit følge og berettede at jeg fandt øerne, men var ikke istand til at jage dem hidover, da gif ti af os ud og omringede dem og paa den maade maatte de til leiren. Mange reisende kjørte forbi os fra og til Milwaukee den hele dag og dem vi kunde saa tale et ord med fortalte vi vor historie og bad dem underrette tyfferen om øerne osv. om de saa eller mødte ham. Det var nu atter aften og vi maatte berede os paa endnu en nat at blive i vor leir.

Under den forløbne dag havde farmerne i nærheden af vor leirplads blevet os var, og henimod aftenen kom mange af dem til os, gamle og unge, forat saa vide hvem vi var og hvorfor vi opholdt os her saalænge, og dernæst hvor vi agtede os hen. Det var intet særligt i de dage at se emigranter af alle slags nationaliteter i flok og følge at drage vestover, men vort lange ophold her nær ved veien fremkaldte deres nysgjerrighed. Da vi havde fortalt disse folk vor historie saa godt vi kunde blev vi bevisst megen venlighed af dem. De bragte os baade mad og drikke, og hvad som var os mest kjær var melk, som de rigeligen gav os og hvoraf vi ikke havde smagt en draabe siden vi forlod Norge. Disse nybyggere her var irlændere, engelskmænd, skotter og tyffere, med nogle saa nyenglændere, som de kaldte Yankeeer.

Der blev talt frem og tilbage om vor ubehagelige stilling, og efter nogen raadslagning sig selv imellem kom en ung skotlænder gut og en Yankee gut frem og tilbød sig, paa næste morgen med sine heste at kjøre os til Red Oak Bluff B. D. Vi fortalte dem at vi havde allerede betalt Schneider den halve kjøreløn og at paagrund af pengemangel iblandt os var det næsten umuligt for os at leie og igjen betale. Efter lidt betænkning siger McKeen — saa hedte skotten: „Jeg ved en maade hvorpaa vi kunne hjælpe eder ud af denne knibe. Jeg behøver en vogn og nu tager jeg Schneiders vogn og beholder den som sikkerhed for den halve kjøreløn indtil Schneider betaler mig pengene tilbage eller lader mig beholde vognen — „I will fix the Dutchman,“ sagde han. Vi gav intet bestemt svar til dette forslag om aftenen. Natten løb af uden nye uheld. Den næste morgen indfandt sig atter den unge dreng McKeen og hans ven Bob Green og disse søgte at overtale os til at fra morgen af lade os kjøre af dem, og at McKeen tog den ene af tyfferens vogne og den andre blev igjen.

Saa gjerne vi vilde afsted vægrede vi os for at modtage tilbuddet da det forekom os at være en uløblich selvraadighed. Vi behandlede jagen os imellem. Sigrud Norfjeld, en forftandig ung pige i vort følge ytrede: Slig fclvraadighed maa vel være nationalt irrf; jeg haaber den ikke er amerikarf, tillagde hun. Tiden gif hen til henimod kl. 10 formiddag da kom Schneiders gut løbende. Vi fpurgte ham efter hans far, han fvarede grædende, at hans far laa fuld paa et fludfjænkningf-fted i Milwaukee. Gutten fortalte videre at faderen havde banfet, og paa anden maade mishandlet ham fordi han i barnligt alvor foreftillede ham nødvendigheden at blive med ud til ogerne og vognene. Nu var der ingen anden raad end at gaa ind paa McKeens forflag og ftraks kom begge de unge karle med fine 4 hefte. McKeen fpendte fine hefte for Schneiders Vogn og det gods fom var paa den anden vogn læsfedes paa Bob Greens vogn. Derpaa lagdes aag paa Schneiders oger og disse fattes foran den ene vogn og komanderedes op paa veien og gutten blev befalt at drive dem tilbage til Milwaukee. Schneiders gut gjorde fpørgfmaal og indvendinger, men McKeen lo bare ad ham og befalede ham at kjøre hjemover.

Da vi var færdige til afrejfe og McKeen med fit læs var flere alen fremme forfjgte Green at faa fine hefte til at løfe fit læs og følge, men de nægtede at trække, faa bag med fiderne og vilde ikke af fletten. Vi blev forbaufede og forfkrækkede, ingen af os havde fet hefte bære fig faadan ad. De var hvad man paa engelfk kalder balky eller paa norfk i daglig tale „ita“. Vi trodde ftrift at heftene var syge, men faa blev det os forklaret at mange hefte er flige i Amerika, de er bortffjæmte af taabelige kjørere og ved overlæfjing. Ligeledes er de daarlige, bløde veie og de amerikarfhe heftes hidfighed maatte hovedarfagen. En uforftandig kjører kan under disse omftændigheder let gjøre en villig heft modløs. Green ffreg paa fine

hefte og flog med fjøben, men de blev værre for hvert piffeflag. Gold on, raaber McKeen; du kommer ikke af fletten paa denne maade. Derpaa fjørte han fine hefte lidt tilfide paa veien og fprang af fit læs og hen til Green. Bliv du paa læfjet og hold tømmeene i orden til jeg faar heftene til at gaa derpaa fjører du forbi mit læs uden at ftandfe, du er faa grøn til at fjøre fom dit eget navn forklarer, fagde McKeen. Han træder hen til heftene, flapper dem paa panden og ftryger dem nedad læggene med hænderne faa figer han til os mænd fom stod marchfærdige: „Naar heftene gjør bevægelfe fremover vil I ffybe læfjet efter dem indtil de begynder at trække.“ Denis ftillede fig foran heftene tog ftille i bidflet og venligt hød heftene komme. De kom i et ryk, og da de mærkede de intet havde at trække, løb de fremover i bifterft løb. Veien var nogenlunde flad og det gif fremover til vi gjorde ftands for middagfshvile. Denis ordnede det faa at Greens vogn stod paa et bakkehæld faa den let rullede fremover og hbergang de maatte over blød vei eller opad bakke fattede Mc Keen fine hefte for Greens vogn og fjørte den til en udvalgt plæt. Paa hvert veiftykke fom var fladt og tørt fik vi alle lov at hænge paa læfjene og imod bakke ffyvede vi faa godt vi orkede.

Denis fik ofte en flurf brændevin af os. Han lifte den og tafkede, men Green vilde ikke fmage en draabe, han fagde vand var hans drikk—han havde lovet fin mor aldrig at drikke whifky og dette vilde han holde i fit hele liv. Denis var felffabets yndling. Han fang og gjorde munterhed af held og uheld. Han havde lært nogle norfke pøbeludtryk fom han af og til fremfa og alt gif gladt til aften, da de maatte ftandfe over natten. De flog fig ned ved et gjæfsgiveri — et Tavern kaldet — og hotelværten var en Canadier af blandet blod, hans far var franfmand, moderen en indianer, talte daarligt engelfk, men var fry og fnarren og brød fig forreften ikke om

andet end penge og gevinst. Ved en hel del prat og prut med denne hotelvært, hvis navn var Maurice Peureux, og hotelets navn var St. John, fik vi endelig lov at ligge denne nat i hans høhus som ikke var andet end et usjelt bordskur af haandsagede bord — for dette logis skulde vi betale to dollars. Da vi havde faaet os lidt mad satte vi os under de store egetræer som stod spredte omkring hujene. Nogle af træerne var saa tykke at de størjete to mænd i følget næppe naaede hverandres fingerspidse rundt stammen.

Jenterne havde vasket sig og samlet i en klynge under en stor eg, sad de i samtale og kjæmmede og flattede sit haar. Til lidt afveksling sang de tilsammen en sang eller vise. Deres sang drog mange af de reisende som overnattede i hotellet til dem, og disse reisende var af blandede nationaliteter af saadanne som mest almindeligt har befolknet de nordvestlige stater og territorier. De var Yankeeer, englismænd, skottere, irlændere, tyskere og nordmænd og tillige nogle svensker, men disse blev i de dage kaldt Norwegianer, fordi de norske var de flertalligste. Alle bad jenterne at synge, men de vilde ikke gjerne. De følte sig som fugle i fremmed bur. De fremmede hød jenterne sukkerfager og kager, men intet kunde fremkalde sang — de fremmede begjærede atter og atter at faa lytte til en sang, tilstidst siger Sigrid Norfjeld paa sit kraftige Valdresnorsk: „Seg kan ikke synge jeg hører ingen ekko af min egen røst her;“ derpaa drog hun et dybt suk. Mc Keen havde flere gange under den forløbne dag ladet Sigrid sidde ved hans side paa læsjet og han mente han havde fortjent hendes venkskab, ja en smule taknemmelighed. Han løber hen til Sigrid paa sin fyrrige vis og beder hende at synge, hun rystede bare paa hovedet. Denis havde som før fortalt lært nogle usjæmmelige ord af norsk af en ung nordmand som han den forrige sommer havde været tilsammen med og brækket ager, de kjørte 8 spand

ogjer for en stor brævningsplog. I dette grove arbejde brugte disse unge gutter ofte grove talemaader og paa de norske ord han kunde fremjige viste han ikke rigtig betydningen — han fortalte siden at John Olsen ofte lo sig jng naar Denis McKeen fremjagde de usjæmmelige norske udtryk han havde lært ham. Denis brugte først sit bedste engelsk til at overtale Sigrid til at synge, da dette ikke hjalp tænkte han, saa vil jeg forsøge nogle af de stærkeste lyd som John Olsen lærte mig. Han skraaler nogle af disse ud, men han havde ikke luffet munden før Sigrid slaar til ham med sin flade, tunge haand lige under øret saa han falder flad og stiv til jorden. Sigrid var itærk, havde hun slaaet med knyttet næve havde hun maasse brudt hans hjernekasse. Hun hviiede sig over McKeen og sagde: „Seg slog vist for haardt“ og tog fat i hans haand forat rejse ham op igjen. Han saa hende i ansigtet vred og skamfuld, rejste sig op og forsøgte at gaa tilside. Andre mænd kom løbende og spurgte hverandre hvad hun slog ham for. Det blev af de norske i flokken forklaret at han tiltalte hende usjæmmeligt og straks trampede, klappede og skreg hele hoben i bifald til Sigrids kjække handling.

Sigrid var ikke stolt af, hvad hun havde gjort, hun var dybt bedrøvet, blodet flød af Denis's næse og han var saa skamfuld han vilde ikke se eller tale til nogen. En ældre amerikaner vender sig vred imod Dennis og siger: „Enten er du et umaadeligt raat menneske eller en stakkels idiot, som kan tillade dig at saaledes fornærme en kvinde, du er værd man skulde banke dig blaa.“ Dennis forklarede for den gamle amerikaner at han ikke selv forstod, hvad han havde sagt og bad ham gaa og bede Sigrid om han fik lov at tage hende i haanden og bede om forladelse. Den gamle gaar hen, og ved hjælp af tolf, forklarer han for hende hvorledes Mc Keen havde lært disse ord, som han selv ikke kjendte betydning paa, men

mente oprigtigt at de vilde tiltale hende, og nu bad han hende om forladelse — hun indrømte dette villigt jaa Mc Sken kom rød, blodig og skamfuld. Han udtrakke sin haand, men hun vilde ikke berøre hans haand, hun tilfagde ham sin forladelse og følte sig ilde berørt af det indtrufne. Det gjorde Denis saare ondt at han ikke fik tage hende i haanden, men der var intet mere at gjøre ved dette, og flokken spredte sig hver til sit eget natteherberge.

Under natten blev der et frygteligt uveir, først lynede det saa voldsomt at det saa ud som hele omegnen var i flamme, derpaa fulgte tordenbrag og bulder saa forfærdeligt at emigranterne tænkte at dommedag var kommen. Der gik skrald paa skrald næsten i et drøn. Et slag var ubeskriveligt syntes emigranterne og de forstod at lynet rammede et træ eller et hus. Nær høshuset hvor emigranterne var inde var et kreatur fold (kve) omkring mange store egetræer. Deri var mange fjør og oyer. Under disse store træer stod creaturene. Saa trätte vi var, siger Thorstein, kunde vi da ikke jove, og da det haardeste skrald var over aabnede jeg døren og ved det flammende lyn kunde jeg tydeligt se to store best ligge døde ude i kveen. Jeg jagde ikke et ord om dette for ikke at gjøre forskrækkelsen større end den før var. Nu begyndte en øfende regn meget værre end den som vi udholdt i leiren, men nu var vi da under et slags tag og ved at flytte os fra sted til sted undgik vi de største vandstrømme fra det løse tag. Efter midnat holdt regnet op og da faldt de fleste af os i søvn og sov til solen var høit paa himlen og glødende varm.

Nogle almindelige bemærkninger om kunst og literatur.

(Fortsættelse fra no. 35.)

Af Emil Diejerud.

Man skal ikke let kunne negte, at den fære rusjer her har fremholdt synspunkter, som det er vel værdt at lægge slægten paa hjerte, og at han ikke kan noksom fuldtakkes, fordi han stillede sin vældige popularitet i en sliq sags tjeneste. Smid- lertid vil vistnok selv den mest sympatetiske læser maatte indrømme, at Tolstoi delvis skjød forbi maalet og i nogen grad ødelagde sin bogs virkning ved sin paa spidsen satte ensidighed og mangel paa forstaaelse af de sterke, gjærende kræfter der til alle tider har staaet bag den kunstneriske og literære frembringelse.

Man behøver blot at iagttage hørn under deres lege for at faa en anelse om, hvor dybt den formende og skabende efterlignelsestrang bunder i menneskets natur. Og det er vistnok et spørgsmaal om kunstnerisk virksomhed af en eller anden art ikke er ligesaa gammel som slægten selv. Endog de første klart paaviselige spirer gaar jo tilbage til den graa urtid, idet de forefindes i de merkelige grotter og huler, som oldtids forskerne først i vore dage har trukket frem i lyset især i Frankrig og Belgien. Man finder paa væggene jagtscener og tegninger af delvis uddøde dyrearter. Og det tør være af interesse at nævne at arkæologerne nu er tilbøjelige til at antage, at vi allerede her ikke bare har at gjøre med kunst for kunstens skyld.

Det er en blandt vilde folkeslag velkendt overtro, at en gjenstands afbildning har en mystisk forbindelse med tingen selv, hvorfor det ofte er næsten umuligt at faa disse naturhörn til at lade sig fotografere. De indbilder sig, at en person, der er i besiddelse af deres billede dermed har faaet en slags magt

over dem selv. Og mange mener nu, at hine jagtscener med afbildninger af mammutdyr og hulebjørne tør have opstaaet som en forberedelse til selve jagten, idet stammens kunstner, der samtidig kanse fungerede som prest, udførte indristningerne eller tegningerne, hvorpaa man efter fattig leilighed havde festlige optog og religiøse ceremonier derinde i hulen, inden man vovede sig ikast med det farlige vildt.

Disse primitive huleboere var paa sin ufuldkomne vis realistiske kunstnere, for hvem det gjaldt saavidt muligt at efterligne virkeligheden. Men ligesaa oprindelig og ligesaa gammel er vistnok den anden hoveddrivkraft, nemlig trangten til at gi sin inddbildningskrafts fostre et synligt udtryk, til at lade fantasien tumle med fri tøiler. Herpaa har man jo et slaaende bevis i verdens rige eventyrskatte og de fantastiske myter om guderne og om alle tings tilblivelse, som selv de vildeste folkeslag ikke helt mangler. Og det er vel et spørgsmaal, om denne skabende drift ikke er et udslag af selve sjælens slægtkab med det altfrembringende princip eller væsen, der tumler med de talløse arter af tilværelsesformer i den os omgivende natur.

Det synes da temmelig nærlynt og ensidigt at negte, at denne skabertrang, som den ytrer sig hos billedhuggeren, hos maleren, hos musikens mestere, hos dem der anvender det talte eller skrevne ord, ikke skulde ha ret til at eksistere og glæde menneskene, selv om den ikke er direkte udsprungen af en religiøs eller moraliserende tendens. Saasandt disse frembringelser bejdder nogen grad af formfuldendt mesterkab, vil de være istand til at vække en velgjørende, harmonisk, befriende og befrugtende stemning hos beskuer som skaber, selv om det fremstillede emne intet moralsk krav stiller, eller rettere sagt ikke indebærer nogen direkte loften og dragen til etisk handling. Det hele kan være saa udmærket godt gjort, en situation eller

en gruppe, et eneste ansigt, kan være seet og gjengivet med sliq genialitet, at vi gaar bort fra beskuelser eller læsningen varmere om hjerteroden, modigere paa livet, stærkere til at ta fat paa næste dags gjerning. Kunstverket har været os et middel til aandelig vækst, til livsudvidelse, for at tale med Christian Collin, der dog neppe selv har opfundet ordet.

Og selv en Tolstoi vilde sikkerlig hellere se en skare mænd og kvinder samlede om den slags kunst i gallerier, i koncertsaler, i teatre og i biblioteker, end han vilde se dem i „salooner“ og dansebuler, hvor lasten ligger paa lur efter sit bytte. Den paa førstnævnte steder fremelskede glæde og nydelse er dog idetmindste af relativt høiere værd for slægten end saamangen anden adspredelse, hvormed menneskene søger at raade bod paa livets graa monotoni og hente styrke til fortjat slid i livets ofte graa og prøvsomme trædemølle.

Der gives da, saavidt jeg forstaar, et stort omraade for den helt neutrale kunst, den kunst der vistnok ikke har direkte udspring i nogen moralsk eller religiøs stemning, men som til gjengæld heller ikke vokser i umoralitetens jumppe, som idetmindste ikke bevidst spekulerer i lasten og menneskenes pervertere tilbøieligheder. Der maa være plads for den kunst, der har maalet i sin egen glæde og væsentlig dikteres af den univervelle trang til at danne skikkelser eller gjengive og fremkalde stemninger ved hjælp af toner, former, farver og ord.

Men trods alt dette vil sikkerlig et menneske, der er gennemtrængt af bevidstheden om den elendighed og nød, den selv vilke alles kamp mod alle, den graadige nydelseslyge og alle de racenedbrydende kræfter, der endnu blomstrer omkring i samfundene, ikke ta i betænkning at sætte den kunst høiere, der er udsprungen af et dybt fædeligt alvor, og som med forkjærlighed beskæftiger sig med emner der falder til reformatorisk handling i den ene eller anden retning. Malere som Fran-

cois Millet, en af de saa som ogsaa Tolstoi sætter pris paa, har ved sin stemningsfulde fremstilling af den franske arbejder og den franske bonde (Angelus, manden med hafften, saamanden osv.), bevist, at egte kunst kan forenes med enkle, let forståelige emner, der gir næstekærligheden og medfølelsen med det arbejdende folk direkte næring. Der er absolut ingen grund som taler mod, at en kunstner, der er gjenmemildnet af sympati med sine stridende og lidende medmennesker, og som i medfør heraf vælger emner fra de kredse, hvor livet falder særlig slidsomt og tungt, derfor skulde hindres i at levere et ligejaa gedigent kunstværk, som en anden, der bevæger sig paa samfundets høider, og for hvem til eksempel den forfinede luksus, sanjernes lavstammede rus, paagaende selvhævdelse, kraften, fløgten og juuheden, repræsenteret af de saakaldte herskeraander, en Byron, en Napoleon, en Nietzsche, en Machiavelli, stiller sig som de eneste værdige emner til kunstnerisk og digterisk behandling. Den omstændighed, at et menneske er fyldt af, hvad alle tiders reneste skikkelser har benævnt ædle formaal, skulde dog ikke i og for sig gjøre vedkommende usikkert til at bli en dygtig forfatter, eller musiker eller maler, eller tvinge vedkommende til at lade tendensen stifte foden frem i tide og utide paa den tekniske færdigheds bekoftning.

Dg man kan være tilbøielig til at sige med Prof. Christian Collin, den jundejste, bedst udrustede kritiker, som vort gamle fædreland kanke har frembragt:

„Om kunst og videnskab i Tolstois fædreland — og muligens ogsaa andensteds — for en stund glemte alt andet for at vie sig alene til denne store religiøse opgave, da vilde den rent kunstneriske dygtighed neppe komme til at lide ved denne ensidighed. Thi hvor kunsten gribes af tidens stærkere livsbehov, der vil den blive mest levende, mest kraftfyldt: Kunsten

skal ved sit herredømme over stemningerne skabe den drivkraft, som fører studen frem paa den vei, som filosofi og videnskab har opstuffedet.“*)

Dog, hvad skal vi isaafald gjøre med den saakaldte impressionisme, en kunstretning, der skjød frem i Frankrig i sidste halvdel af forrige aarhundrede, og som just nu synes at sætte sig tilrette i højsædet endog i Norge, hvor malere som Frits Thaulow og Edvard Munch har baaret den frem, mens den i Direktør Thiis har fundet en sikkerlig begavet forsvarer.

(Fortættets).

Guldbryllup.

Et hæderspar og gamle medlemmer af Valdris Samband, Jver og Anne Kleven af Klevenville, Wis., oplevede den 17de denne maaned den femtiende aarsdag i sit egteskab. De blev gifte paa Bang i søndre Mordal, Valdris, den 17de April 1861. Deres børn og søskende tilligemed mange venner og naboer samlede sig hos de gamle i deres store og rummelige hjem for at hilse paa dem og med dem mindes hin bryllupsdag femti aar siden. — Samband sender sin hilsen og bedste ønsker.

D. S.

Martin Ilvestad, 2601 6 St., Minneapolis, Minn., har udgivet et stort og interessant prøvehefte af „Nordmændenes Historie i Amerika“ til en pris af kun 50 cents. Deri har han ogsaa anbefalet bygdelaagsbevægelsen. Folk, som ønsker heftet, bedes at indsende sit navn og sin adresse til ham. Dg de, som allerede har modtaget det, bedes venligst om at sende ham betalingen og derved støtte en god sag, der er forbundet med mange udgifter.

*) „Chr. Collin, Leo Tolstoi og nutidens kulturkrise, Kristiania, 1910“, en bog der bør læses af alle dem, der gjør forsøg paa at følge en sunne med i tidens ledende tankestrømninger.

The Pawned Peasant Boy.

§ Denne overjættelse af Holbergs *Den pantsatte Bondedreng* har Mr. Sverkie udført et arbejde som baade oversætterten selv og publikum kan være fornøjet med, da den er fro og affattet i et godt, idiomatisk engelsk. Den er i kvarto format, i omslag og forsynet med flere gode billeder, og kan faaes for 80 cents hos oversætterten eller i boghandelen.

Fra en abonnent.

Jeg er meget glad i „Samband.“ Kunde ikke være det foruden for nogen pris, men jeg har ofte undret mig over, hvad det vil bli til interessant læsestof, naar D. Sjørgens's hukommelse blir udtømt. Da maa nok en eller anden skrive-dygtig Valdir's komme ind og efterligne ham. Det er rent underligt at faa læse disse fortællinger, især for en som er næsten paa hans alder og har kjendt alle de folk og gaarde han nævner, men havde glemt det til han fik læse det igjen.

Ole Benjon.

Foreign Money
always on hand.

Both long distance
Telephones 744.

A. E. JOHNSON CO.

GEN'L NORTHWESTERN AGENTS

Scandinavian-American Line

FARM LANDS ON EASY TERMS

Drafts on all principal
banks in Europe.

14 WASH. AVE. SO.
(Near Nicollet)
MINNEAPOLIS, MINN.

En henvendelse til gavmilde folk.

Kjære Læser!

Har du sendt ind din gave til vor hospitalsanstalt her i Minneapolis? "Thomas" eller tæringshospitalet gjør et stort arbejde. 238 er udskrevne enten helbredet eller meget forbedret siden aabningen af hospitalet. Nu skal vi bygge Thomas Hospitalet større, og vi skal bygge det store Fairview Hospital. Grundmuren er lagt og vi vilde gjerne bygge i sommer.

The United Church Hospital Associations embedsmænd er O. P. Holman, formand; O. Erling Olsen, kasserer; O. E. Brecke, sekretær; C. D. Morck, finanssekretær. Undertegnede er Field Secretary.

Læser, du burde være livsmedlem af Fairview Hospital. Man kan faa sit medlemskort for \$25.00 og det gjælder husfaderen, hans hustru og umyndige børn. Livsmedlemmerne har tale- og stemmeret og i sygdomstilfælde har de en rabat af 3.00 pr. uge i privat værelse og \$2.00 pr. uge om man vil være i wards. Vi har nu over 300 livsmedlemmer. Kun 500 indlades, og da stænges denne ret.

Den som gir \$500.00 faar frit hospital for mand og hustru, og den som gir \$1000.00 faar frit hospital for mand, hustru og umyndige børn. De sidste to bestemmelser gjælder et samlet tidsrum af et aar.

Vær med at hjælpe frem dette store arbejde!

Eders for syge og fattige.

TORGEIR T. HOVERSTAD,

626 E. 18th St.,

Minneapolis, Minn.

(Field Secretary of the United Church Hospital Ass'n.).

FARMLAND

I ROSEAU COUNTY I MINNESOTA

— SKRIV TIL —

JOHN P. IVERS,

ROSEAU, MINN.

FOR FYLDIGERE OPLYSNING.

KOM TIL ROSEAU.

—o—

Min godeste mand, san, Foruden en klint, san,
Vil du kjøbe land, san, Gror hveden saa fint, san,
Saa kom kun til Roseau, Og havre og byg, —
saa fort som du kan, san. ja de modner saa svindt, san

For her imod nord, san, Og lin, som vi saar, san,
Vi har slik den jord, san, Paa "brækken" hver vaar, san,
At alt, som har vækster, Det gir os en "crop",
paa jorda det gror, san. som i penge forslaar, san.

Persille, spinat, san, Og det er ei skjø, san,
Og løg til salat, san, At otte fod høi, san,
Agurker og græskar, Staar maisen her
melon og tomat, san. og med aks som er drøi, san.

Poteter saa svær, san, Men ingenting gror, san,
At det er paanær, san, Paa Guds grønne jord, san,
Det skræmmer en mand Saa frodigt som kløver
fra at digge dem her, san. i Roseau, jeg tror, san.

Men gulrod og kaal, san, Den staar som en væg, san
Og turnips "beat all", san, Langt over vor leg, san,
De sælges pr. stykke Og spreder aroma
og ei efter maal, san. som udsprunget heg, san.

To gange om aar, san,
Vi kløveren slaar, san,
Og fem ton med hø
paa en acre vi faar, san.

Og koen blir feit, san,
Af kløver, ein veit, san,
Og melker i spandvis
paa baas og paa beit, san.

Af rømmen vi gjør, san,
Det fineste smør, san,
Sligt smør var ei lagt
paa en brødkive før, san,—

Og saupet vi gjir, san,
Til grisen, som blir, san,
Bogstavelig sagt,
ja saa feit at den gli'r, san.

Og vi har sligt vand, san,
Saa "soft", at en mand, san,
Foruden sapollo
vaske sig kan, san.

Og det er saa sødt, san,
Vi drikker det stødt, san,
Og Valdrisen siger,
det er "sjele gødt," san.

Og skoven den staar, san,
Tæt ind til vor gaard, san,
Den dufter saa fint
baade vinter og vaar, san.

Den skaffer os ved, san,
Og skjærmer mod sne, san,
Og svaler os naar
vi blir héit som en smed,
san.

Og vi har klimat, san,
Som gjør en parat, san,
Til arbeide stødt,
saa man blir ikke lat, san.

Det vistnok er sandt, san,
At kulden iblandt, san,
Gaar langt under nullet,
men det blir man vant, san.

Og den som har vet, san
At stelle sig ret, san,
Med ved og med vand
og har hus som er tæt, san;

Kan sidde i mag, san,
Indunder sit tag, san,
Og læse aviser
den gudslange dag, san.

Og naar det blir vaar, san,
Udhvilet han gaar, san,
Med lyst udpaa "fila"
og pløier og saar, san.—

*

Min godeste mand, san,
Hvis du vil ha land, san,
Saa kom hid til Roseau
saa fort som du kan, san,

Og kjøb dig en kvart, san,
Med jord som er svart, san,
Og du faar den billigt,
om du kommer snart, san.

Her alting er gjildt, san,
Og folket er snildt, san,
Og VELKOMMEN HID,
det staar malt paa vort
skildt, san.—
JOHN P. IVERS.

The American Scandinavian

A Journal of Progress and Good Citizenship

Der er kun en maade
hvorved vi Skandinaver
kan opnaa fuld anerkjendelse
for vort indlæg i udviklingen
af vort nye hjemland.

At lade verden vide det
Dette er vor opgave!!!

Send for vort April nummer

Blandt andet en artikel om

SKANDINAVERNE
Jernbanebyggerne i Vesten

Vi er ved fronten ——— Altid ——— Paalidelig

UDSTYR PAA FULD HØIDE MED DE
BEDSTE AMRIKANSKE TIDSSKRIFTER.

210 Washington Street,
Spokane, - Washington.

\$1.00 AARLIG

\$2.00 TRE AAR.

Vakkert Landsted falbydes.

Undertegnede har
tilsalgs den vak-
reste farm i Wash-
ington County, Min-
nesota. Den ligger
2 mil fra Stillwater;

en god mil fra den elektriske bane mellem St. Paul og Stillwater paa hvilken tog gaar hver halv time til tvillingbyerne.

Denne eiendom ligger i et af de vakreste og frugtbarreste strøg i Minnesota, ved en nydelig indsø. 121 acres, 95 dyrket, 6 acres frugthave. Naturlige og plantede lunde. Vaaningshuset er 56x40 fod, med 11 rummelige værelser og meget elegant anlagt. Varmeapparat. "Barn" 48x64 fod, moderne i alle henseender med vandstok, der er sikker mod frost. Stort drivhus, hønsehus og grisehus. Bygningerne har kostet mere end prisen paa hele eiendommen.

Dette er et udsøgt komfortabelt hjem til alle aarstider, men er især tiltrækkende som sommerhjem for en familie, der ønsker at bo paa et sundt, naturskjønt sted, i et udmerket nabolag. Skolehus tvers over veien. Kirker, skoler, godt marked o. s. v. i den nærliggende by Stillwater. Skriv til undertegnede, eller kom til St. Paul og vær med ud og bese eiendommen.

Pris \$11,000.00.

A. Stolpestad

406 Pioneer Press Bldg.,
ST. PAUL, MINN.

Forretning i Land
og Byeieendomme.

Laan og
Brandassurance.

Lutheran Publishing House

Norwegian Books. Books in the Norwegian, English and Swedish language.

DECORAH, IOWA

MINNEAPOLIS, MINN.

Luth Jaeger,

535 Temple Court, - - - Minneapolis, Minn.

Offers his services in the matter of selling and buying Minneapolis and suburban

Real Estate and Northwestern Farm Lands

Write to him.

ARNE RYBORG,

Skripter - Samling

7 Bind, tilsammen 2592 Sider. Pris heftet \$6.00, indb. \$8.40

INDHOLD: Bondestudentar, M.
Hjaa ho Mor, Trætte Mænd, Uforson-
lige, Fred, Læraren, Den burtkomne Fa-
deren, Heimkomin Son, Haugtussa, I Hel-
heim, Ein Fritenkjar, Av ljaak Ætt. Hemn.
Stordaad, Seld til den vonde, Ungdom,
Sjø, Aarsfesten i Ungdomslage, Døe Han
Lars i Lia, Fjell-luft, I Heidane, Kæde,
Ferdabrev, Kolbotnbrev, Knudaheibrev,
Brev um Finnferdi 1905.

The Free Church Book Concern, 322 CEDAR AVE.,
Minneapolis, Minn.